

että mainitulle alueelle rakennettaisiin uusi, 25 autolle tarkoitettu lämmitettävä autovaja. Tästä esityksestä antamassaan lausunnossa kaupunginarkkitehti oli ilmoittanut, että ehdotetun uuden autovajan rakennuttamisesta aiheutuisi kustannuksia arviolta 750,000 markkaa. Koska puhtaanapitolaitos todennäköisesti ei voinut kauan saada pitää hallussaan Turuntien varrella sijaitsevaa arvokasta korttelia n:o 468, ei uutta autovajaa kaupunginarkkitehdin mielestä missään tapauksessa ollut rakennettava sinne, vaan tän ehdotti puolestaan, että palossa vahingoittunut vanha rakennus pantaisiin kuntoon, minkä työn hän arvioi maksavan 158,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ tämän ehdotuksen ja myönsi Yleisten töiden pääluokassa olevista käyttövaroistaan 89,500 markan suuruisen määrärahan puhtaanapitolaitoksen autovajan kuntoonpanemiseen, mihin tarkoitukseen rahatoimikamari oli ilmoittanut lisäksi 68,453 markan suuruisen nostetun palovahingonkorvauksen olevan käytettävissä.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Torikauppa. Harjutorin hallikauppiat anoivat, että he vuoden 1929 heinäkuun 1 p:n jälkeen jatkuvasti saisivat harjoittaa kauppaa mainitulla torilla sekä että ajanmukainen kauppahalli rakennettaisiin samoille seuduille, mutta kaupunginvaltuusto ei katsonut²⁾ olevan syytä myöntyä heidän esitykseensä. Samalla valtuusto päätti, että Harjutorin kauppahallirakennus oli poistettava.

Yhteisesti Harjutorin torikauppiaitten kanssa lähettämässään kirjelmässä edellä mainitut elinkeinonharjoittajat uudistivat anomuksensa siten määriteltynä, että anottu pidennetty lupa myönnettäisiin, kunnes Vaasan-, Pengerja Helsinginkatujen kulmaan sekä Pengerkadun tontille n:o 22 tekeillä olevat uudisrakennukset olivat valmistuneet. Näihin rakennuksiin sijoitettaisiin näet halleja, joihin hakijat aikoivat siirtää kauppansa. Tätä anomusta esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti³⁾ ainoastaan pysyä aikaisemmassa päätöksessään.

Sen johdosta, että rahatoimikamari oli päättänyt korottaa kaupungin torien myyntipaikkain vuokria 100 %, Kauppatorin ja Hakaniementorin kalakauppiat anoivat kaupunginvaltuuston toimenpidettä, jotta tämä päätös jätettäisiin panematta täytäntöön. Sillävälin rahatoimikamari kuitenkin oli muuttanut päätöstään siten, että korotuksen tuli olla ainoastaan 30 %. Saatuaan tästä tiedon kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ jättää torikauppiaitten anomuksen huomioon ottamatta.

Kaupunginvaltuuston kehoitettua⁵⁾ rahatoimikamaria ehdottamaan jonkin sopivan paikan, mihin n. s. narinkkakauppa voitaisiin siirtää Simonkadulta, kamari oli tähän tarkoitukseen osoittanut osan XI kaupunginosan korttelia n:o 301 b. Tätä päätöstä vastaan erinäiset mainitut kaupunginosan asukkaat esittivät vastalauseensa samalla anoen valtuustolta, että kyseinen kauppa lopetettaisiin tai, jos tämä oli mahdotonta, jokin toinen paikka kuin kortteli n:o 301 b osoitettaisiin sitä varten. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾ muuttaen päätöstään vanhojen vaatteiden eli n. s. narinkkakaupan siirtämisestä toiseen paikkaan määrätä tämän kaupan lopetettavaksi Simon-

¹⁾ Valt. pöytäk. 8 p. toukok. 16 §. — ²⁾ S:n 22 p. toukok. 36 §; ks. myös v:n 1928 kert. s. 36. — ³⁾ Valt. pöytäk. 12 p. kesäk. 58 §. — ⁴⁾ S:n 27 p. marrask. 22 ja 23 §. — ⁵⁾ Ks. v:n 1928 kert. s. 36. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 18 p. syysk. 56 § ja 2 p. lokak. 7 §.

kadulla oikeuttaen kuitenkin rahatoimikamarin harkintansa mukaan sallimaan vähävaraisten henkilöiden, jotka harjoittivat kauppaa sikäläisissä irtonaisissa myyntikojuissa, kesäkuun 1 p:ään 1930 harjoittaa liikettään mainitun kadun varrella olevissa hallirakennuksissa.

Veden hankinta Helsingin kaupunkiin sekä Nikkilän sairaalaan. Insinööri B. Gagneur lähetti kaupunginvaltuustolle kirjelmän, jossa hän lausui sen toivomuksen, että Helsingin kaupungin vesikysymys joutuessaan seuraavan kerran käsiteltäväksi selvitetäisiin asiallisesti ja puolueettomasti ja ainoa hänen mielestään pätevä eurooppalainen asiantuntija, tohtori-insinööri G. Thiem kutsuttaisiin antamaan lausuntonsa asiasta. Ellei kaupunginvaltuusto halunnut antaa selvittelä kysymystä eikä ryhtyä toimenpiteisiin ensiluokkaisen pohjaveden hankkimiseksi kaupunkiin, insinööri Gagneur anoi 50 vuodeksi toimilupaa hankkiakseen riittävät määrät moitteetonta pohjavettä kaupunkiin. Myöhemmässä kirjelmässään insinööri Gagneur tarjoutui sen lisäksi järjestämään uuden vedenottoaikan Nikkilän sairaalaa varten. Tämän johdosta rahatoimikamari vesijohtolaitoksen antaman ja kaupungin teknillisten laitosten kannattaman pitkähkön perustellun lausunnon mukaisesti lausui, ettei kaupunginvaltuuston vuonna 1919 tekemän, veden hankkimista kaupunkiin koskevan päätöksen¹⁾ muuttamiseen ollut vähintäkään syytä. Mitä taaskin tuli insinööri Gagneurin tarjoukseen järjestää vedenottoaikka Nikkilän sairaalalle, rahatoimikamari katsoi vesijohtolaitoksen voivan antaa insinööri Gagneurin korvauksesta osoittaa suunnittelemansa vedenottoaikan aseman ja ilmoittaa sekä tarpeellisten tutkimusten että itse vedenottamon rakennustyön aiheuttamat likimääräiset kustannukset, mihin kaikkeen laitoksella kuitenkin oli oikeus hankkimatta kaupunginvaltuustolta lupaa.

Täydellisesti rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti kaupunginvaltuusto päätti²⁾, etteivät insinööri B. Gagneurin edellä mainitut kirjelmät aiheuttaaneet toimenpidettä valtuuston taholta.

Insinööri Gagneur uudisti sittemmin ehdotuksensa esittämättä kuitenkaan uusia näkökohtia, minkä johdosta kaupunginvaltuusto ainoastaan päätti³⁾ pysyä asiasta aikaisemmin tekemässään päätöksessä.

Höyrykattilan ja turbogeneraattorin hankkiminen Vanhankaupungin vesijohtolaitokseen. Vesijohtolaitoksen johtaja oli kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle osoittamassaan kirjelmässä lausunut, että hänen mielestään oli ryhdyttävä kiireellisiin toimenpiteisiin vesijohtolaitoksen sähköenergian tarpeen turvaamiseksi. Tätä tarvetta tyydytti siihen aikaan Vanhankaupunginkoskeen asetettu turbiini suoraan kytkettyine generaattoreineen sähköenergian kehittämiseksi, mutta Vantaanjoen vesimäärä ei ollut niin runsas, että turbiini voitaisiin pitää käynnissä koko vuoden. Kaupungin sähkölaitos antoi tarpeellisen lisäenergian ja suuriutuikin tästä tehtävästä hyvin säännöllisissä oloissa, mutta johtaja katsoi kuitenkin varovaisuuden vaativan, että vesijohtolaitos varustettiin kaikilla niillä laitteilla, jotka tekivät sille mahdolliseksi paikalla kehittää käyttöön tarvittavan energiamäärän. Hallitus yhtyi tähän käsitykseen ja ehdotti, että laitos saisi lunastaa sähkölaitokselta erään höyrykattilan ja turbogeneraattorin sekä asettaa ne siihen Vanhankaupungin rakennukseen, jossa höyrypumpulaitos sijaitsi. Pää tarkoituksensa, tarvittavan sähköenergian kehittämisen lisäksi tätä laitetta voitaisiin käyttää vesijohtoveden lämmittämiseen kylminä talvina, jolloin vältettäisiin käyttöhäiriöt ja joh-

¹⁾ Ks. v:n 1919 kert s. 172. — ²⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 21 §. — ³⁾ S:n 13 p. marrask. 15 §.

tojen sulattamisesta aiheutuvat kustannukset. Hallitus arvioi laitteen aiheuttamat kustannukset 2,700,000 markaksi, mistä 1,500,000 markkaa korvaukseksi sähkölaitokselle kattilasta ja turbiinista niihin kuuluvine perustuksineen, johtoineen y. m. Kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾ tehtyyn esitykseen ja merkitsi — koska sähkölaitokselle tulevan korvauksen suorittaminen voi siirtyä vuoteen 1931 — vuoden 1930 talousarvioon 1,200,000 markan määrärahan, mistä 500,000 markkaa oli tarkoitettu itse rakennuksen muutostöitä ja 700,000 markkaa lauhdevesijohdon aiheuttamia kustannuksia sekä sekalaisia menoja varten.

Vesi- ja viemärijohtojen laskeminen Topeliuksenkatuun. Töölön seurakuntatalon rakennustoimikunta anoi, että Töölöntorin ja Kammionkadun väliseen osaan Topeliuksenkatua laskettaisiin vesi- ja viemärijohdot sekä että tämä työ aloitettaisiin niin hyvissä ajoin, että johdot voitiin ottaa käytäntöön talven alkaessa. Näiden töiden kustantamiseksi Helsingin suomalaiset ja ruotsalaiset evankelis-luterilaiset seurakunnat olivat ilmoittaneet suostuvansa ennakolta maksamaan 123,000 markkaa. Kirkkotontti oli vuonna 1926 luovutettu²⁾ seurakunnille m. m. ehdoin, ettei kaupunki ollut velvollinen suorittamaan pyydettyjä töitä, ennenkuin se harkittiin sille edulliseksi, eikä niitä varten myöskään ollut määrärahaa merkittynä talousarvioon. Kuitenkin oli katsottu sopivaksi talven kuluessa tasoittaa puheena oleva osa Topeliuksenkatua, suuri osa katua oli louhittu ja n. 150 jm viemärijohtoa laskettu. Kaupungin yleisten töiden hallitus, jonka lausunto kysymyksestä oli hankittu, katsoi senvuoksi kaupungin edun mukaiseksi, että käyntiin pantuja töitä jatkettiin ja vesi- ja viemärijohdot laskettiin mainittuun kadunosaan siten, ettei niitä vastedes tarvinnut muuttaa eikä täydentää, jolloin vesijohdosta olisi kustannuksia 219,000 markkaa ja viemärijohtoon jäljellä olevasta osasta 131,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto päättikin³⁾, että Töölöntorin ja Kammionkadun väliseen osaan Topeliuksenkatua teetettäisiin vesi- ja viemärijohdot sekä että tätä tarkoitusta varten merkittäisiin vuoden 1930 menosääntöön 350,000 markkaa, minkä rahamäärän kuitenkin sai ennakolta maksaa kaupunginkassasta.

Rahatoimikamari oli tässä yhteydessä ilmoittanut, että kamari siinä tapauksessa, että kaupunginvaltuusto teki päätöksensä edellä mainittuun suuntaan, antaisi periä luvattua rahamäärän, 123,000 markkaa, ja palauttaisi sen vuoden 1930 kuluessa.

Estitys vesijohdon laskemisesta Hietaniemenkatuun. Vesijohtolaitoksen esittämän ehdotuksen, että tontin n:o 25 ja krematorion välinen osa Hietaniemenkatua varustettaisiin vesijohdolla, kaupunginvaltuusto epäsi⁴⁾, koska se vedenkulutus, jonka johto tulisi välittämään, oli hyvin vähäinen.

Vesijohdon laskeminen Itämerenkatuun. Kaupunginvaltuusto päätti⁵⁾ merkitä vuoden 1930 menosääntöön 200,000 markan määrärahan vesijohdon laskemiseksi Itämerenkadun itäpäähän 300 metrin pituudelta sekä määrätä, että tämä rahamäärä saatiin tarpeen vaatiessa ennakolta maksaa kaupunginkassasta jo kuluvana vuonna.

Uusien kaasuuunien hankkiminen kaasulaitokseen. Koska kaasulaitoksen tuotantokykyä oli lisättävä, jotta laitos voisi tyydyttää kuluttajain lakkamatta kasvavan tarpeen, kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾, että kaasulaitokseen

¹⁾ Valt. pöytäk. 18 p. jouluk. 2 §. — ²⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 14. — ³⁾ Valt. pöytäk. 4 p. syysk. 23 §. — ⁴⁾ S:n 13 p. marrask. 5 §. — ⁵⁾ S:n 13 p. marrask. 6 §. — ⁶⁾ S:n 18 p. jouluk. 2 §.

hankittaisiin neljä uutta viistokamariuunia 11,800,000 markalla sekä että tätä tarkoitusta varten merkittäisiin vuoden 1930 talousarvioon 4,000,000 markkaa.

Kaasujohton ulottaminen Pasilaan. Yhdistyksen Arbetets vänner i Fredriksberg anottua, että kaasujohto ulotettaisiin Pasilaan, minne yhdistys lähitulevaisuudessa aikoi rakennuttaa yhdistystalon, kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että tätä tarkoitusta varten merkittäisiin määräraha vuoden 1930 talousarvioon.

Sähkövirran vastaanottaminen Imatran voimalaitoksesta. Sähkölaitos ilmoitti, että myönnetty²⁾ 3,100,000 markan suuruinen määräraha ei riittänyt erinäisten virran vastaanottamiseksi Imatran voimalaitoksesta tarvittavien laitteiden kustantamiseen. Kaapeli, jonka laitos oli aikonut vetää pitkin Hämeen-tietä, olikin näet johdettava Mäkelänkatua pitkin, koska edellinen liikenneväylä ei ollut lopullisesti järjestelty, ja tämä pidensi kaapelia n. 500 m, minkä lisäksi se miltei koko pituudeltaan oli louhittava kallioon. Myöskin ilmajohtojen aiheuttamat kustannukset ylittivät arviot, ja edelleen oli osoittautunut välttämättömäksi laittaa puhelinjohto Imatran muuntaja-asemalta sähkölaitoksen voima-asemalle. Edellä mainituista syistä tarvittiin 450,000 markan lisämääräraha, jonka kaupunginvaltuusto päätti³⁾ merkitä vuoden 1930 menosääntöön samalla oikeuttaen sähkölaitoksen käyttämään sen ennakolta kuluvana vuonna.

Sähkölaitoksen höyrykattilalaitteen suurentaminen. Viitaten siihen, että alati kasvava sähköenergian kulutus teki sähkölaitoksen höyrykattilalaitteen suurentamisen välttämättömäksi, laitos ehdotti, että kattilahuone, joka oli liian matala uudenaikaisille kattiloille, tosin toistaiseksi säilytettäisiin, mutta hylättäviksi tulevat kattilat siirrettäisiin sieltä pois sekä että sen viereen rakennettaisiin niin suuri uusi kattilahuone, että siihen voitaisiin sijoittaa n. 1,200 m²:n tulipintainen höyrykattila, joka vastasi lähes 15,000 kw:n höyryntarvetta. Koko laitteen arvioitiin maksavan 13,500,000 markkaa, nimittäin kattilahuoneen hiilenkuljetuslaitteineen 4,300,000 markkaa ja höyrykattilan koneistoineen, johtoineen ja pumppuineen 9,200,000 markkaa. Suunnitelman toteuttamista varten oli vuosilta 1928 ja 1929 varattuna varoja yhteensä 5,000,000 markkaa, ja erään hylätyn kattilan ja turbiinin laitos katsoi voitavansa myydä 1,200,000 markan hinnasta, joten lisäksi tarvittaisiin 7,300,000 markan suuruinen määräraha. Kaupungin teknillisten laitosten hallitus, joka täydellisesti hyväksyi tämän ehdotuksen, lähetti sen kaupunginvaltuustolle, joka päätti⁴⁾, että sähkölaitoksen tarvitsemaa uutta höyrykattilaa varten rakennettaisiin entisen kattilahuoneen viereen uusi kattilahuone; merkitä vuoden 1930 menosääntöön 7,300,000 markan suuruisen määrärahan tätä höyrykattilalaitosta varten; sekä oikeuttaa kaupungin yleisten töiden hallituksen samaan tarkoitukseen käyttämään hylätyn höyrykattilan ja turbiinin myynnistä saatavan rahamäärän.

Raitioteiden sähköenergian tarpeen tyydyttämiseksi tarpeelliset laitteet. Sähkölaitos ilmoitti, että jakelukioski oli rakennettava ja uusia raitiotiesyöttöjohtoja asetettava niiden uusien raitiotielinjojen sähkövirrantarpeen tyydyttämiseksi, joita varten kaupunginvaltuusto oli myöntänyt⁵⁾ toimitilvat, sekä että katuvalaistusta oli parannettava Kalmisto-, Mechelinin-, Helsingin- ja Sturenkaduilla, joita pitkin uusi raitiotie tuli kulkemaan. Tämän johdosta kaupungin-

¹⁾ Valt. pöytäk. 22 p. toukok. 37 §. — ²⁾ Ks. v:n 1928 kert. s. 39 ja 101. — ³⁾ Valt. pöytäk. 4 p. syysk. 43 §. — ⁴⁾ S:n 18 p. jouluk. 2 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. s. 27.

valtuusto päätti¹⁾ merkitä näihin tarkoituksiin tarpeelliset määrärahat, 1,140,000 markkaa, vuoden 1930 menosääntöön.

Määrärahoja yleisiä töitä varten. Viitaten kaupungissa vallitsevaan ankaraan työttömyyteen joukko rakennuskonttorin satama- ja rautatieosaston työntekijöitä anoi, että heidät edelleen pidettäisiin kaupungin töissä sekä ettei kaupungin muiltakaan työmailta erotettaisi työntekijöitä. Rahatoimikamari katsoi tästä esityksestä antamassaan lausunnossa työmarkkinatilanteen herättävän vakavaa huolestumista ja oli senvuoksi sitä mieltä, että kaupungin mikäli mahdollista oli tyydytettävä esitetyt toivomukset. Varatakseen työtä rakennuskonttorin satamaosaston työntekijöille kamari senvuoksi oli kehoittanut kaupungin yleisten töiden hallitusta tarpeen mukaan panemaan käyntiin Länsisataman korttelien n:ot 254 ja 263 louhimistyöt sekä ruoppaustyöt Laivarannan edustalla, joita töitä varten talousarviossa oli määrärahat, minkä ohessa kamari anoi, että Hernesaaren tasoittamiseen ja Hernesaaren salmen täyttämiseen saisi ryhtyä. Tähän esitykseen myöntyen kaupunginvaltuusto päätti²⁾ merkitä vuoden 1930 talousarvioon 600,000 markan määrärahan Hernesaarissa syystalvesta 1929—30 suoritettavia louhimis- y. m. töitä varten.

Katajanokan satamarakennustyöt. Rahatoimikamari oli merkinnyt vuoden 1930 talousarvioehdotukseen 5,000,000 markkaa Katajanokan laiturirakennustöiden jatkamista varten, mutta myöhemmin rakennuskonttorin satamarakennusosaston työpäällikkö oli ilmoittanut, että kuluvan vuoden menoarvioon samaa tarkoitusta varten merkitty määräraha tulisi tuntuvasti ylityksi sen johdosta, että laiturirakennukseen oli tarvittu hiekkaa huomattavasti enemmän kuin oli arvioitu. Sen johdosta rahatoimikamari, joka piti välttämättömänä, että laiturirakennustyöt vuoden 1930 kuluessa edistyivät niin pitkälle, että hiekkapenger saatiin suojatuksi ja että merenkulku sen ulkopuolella saattoi tapahtua esteettömästi, ehdotti, että edellä mainittua talousarvion määrärahaa lisättäisiin 1,400,000 markkaa, joten se nousisi 6,400,000 markkaan. Kaupunginvaltuusto myöntyi³⁾ tähän esitykseen.

Jätteiden kuormauspaikka. Ruoholahdentorin ja Ruoholahdenkadun rautatieraiteiden järjestelyä koskevan päätöksen⁴⁾ johdosta puhtaanapitolaitoksen siihenastinen kuormauspaikka Ruoholahdessa tuli jäämään ilman raideyhteyttä, minkä johdosta kaupunginhallinnon tuli pakko osoittaa toinen sopiva paikka jätteiden kuormausta varten. Eri ammattiviranomaisten kysymyksestä antamien lausuntojen nojalla rahatoimikamari katsoi Länsisataman alueella Neptunin- ja Mittaajankatujen varrella sijaitsevan makasiinikorttelin n:o 263 sopivimmaksi tähän tarkoitukseen. Voitiin tosin huomauttaa, ettei mainittua korttelia, joka sijaitsi suljetulla satama-alueella, olisi käytettävä satamaliikenteelle vieraaseen tarkoitukseen, samoin kuin myös, että sinne ja sieltä kulkeva rautatie- ja varsinkin autoliikenne tulisi vaikuttamaan jonkin verran häiritsevästi satamaliikenteeseen, mutta kamarin mielestä tämä kortteli kuitenkin syrjäisen asemansa vuoksi paljoa paremmin sopi kaatopaikaksi kuin niinkään ehdotettu Itämerenkadun eteläpuolella oleva paikka, missä kuormaus, jota puhtaanapitolaitoksen lausunnon mukaan ei voitu toimittaa ilman että se levitti tomua ja hajua, pahasti häiritsisi Itämerenkadun yhä kasvavaa liikennettä sekä Ruoholahdenaltaan meriliikennettä, varsinkin kun sikäläinen uusi lentosatama piakkoin avattaisiin liikenteelle. Edelleen voitiin raideyhteys

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. kesäk. 37 §. — ²⁾ S:n 23 p. lokak. 11 §. — ³⁾ S:n 18 p. jouluk. 2 §. — ⁴⁾ Vrt. v:n 1928 kert. s. 103 ja 164.

tämän viimeksi mainitun paikan kanssa aikaansaada ainoastaan ajoneuvo-liikenteelle tarkoitettun Itämerenkadun eteläosan poikki. Kuormauspaikan kuntoonpanemisesta kamari aluksi oli sitä mieltä, että suoritettavien järjestelyjen tuli olla väliaikaisia ja että ne oli suoritettava mahdollisimman vähäisin kustannuksin, jotka kamari oli arvioinut 800,000 markaksi, mistä 150,000 markkaa raidelaitteita varten. Asiaa edelleen valmisteltaessa kamari kuitenkin luopui tästä kannasta ja ehdotti kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä, että niiden vaikeuksien vuoksi, jotka aiheutuisivat paremman lopullisen paikan löytämisestä, kortteli n:o 263 toistaiseksi järjestettäisiin puhtaanapitolaitoksen varsinaiseksi kuormauspaikaksi ja varustettaisiin ajanmukaisilla kuormauslaitteilla.

Asiaa käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ osoittaa Yleisten töiden pääluokkaan merkityistä käyttövaroistaan 150,000 markkaa rautatieraiteiden rakentamiseksi Mittaajankadulle sekä erinäisiä muita pienempiä satamaita varten, jotka olivat tarpeellisia, jotta Länsisataman kortteliä n:o 263 voitaisiin käyttää jätteiden kuormauspaikaksi; että mainittu kortteli oli järjestettävä puhtaanapitolaitoksen varsinaiseksi kuormauspaikaksi; osoittaa kuluvana vuonna ennakolta paikan välttämättömimpien kuntoonpanotöiden kustantamista varten 500,000 markkaa, mikä rahamäärä aikanaan merkitäisiin vuoden 1930 menosääntöön; sekä antaa puhtaanapitohallitukselle tehtäväksi laatia paikan täydellistä kuntoonpanoa koskevan ehdotuksen sekä selvityksen uuden kuormausmenettelyn aiheuttamista kustannuksista.

Vuoden 1930 menosääntöä vahvistettaessa kaupunginvaltuusto vielä merkitsi²⁾ siihen kyseisen kuormauspaikan kuntoonsaattamista varten 1,050,000 markkaa, nimittäin 100,000 markkaa pihamaan tasoittamiseen ja päällystämiseen asfalttibetonilla, 100,000 markkaa matalan kuormaussillan rakentamiseen, 150,000 markkaa puurakennuksen, porttien y. m. rakentamiseen sekä 700,000 markkaa korkean kuormaussillan ynnä siihen kuuluvien vajojen y. m. teettämistä varten, jonka viimeksi mainitun laitteen lopulliset kustannukset oli arvioitu 1,200,000 markaksi.

Sturenkadun suuntaan kulkeva katusilta. Vuonna 1928 kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä³⁾ rahatoimikamari oli ehdottanut, että jo vuoden 1901 kaupunginasemakaavaan sisältynyt katusilta, joka oli aiottu viemään Sturenkatu Sörnäisten niemekkeelle kulkevan rautatien yli, ensi tilassa rakennettaisiin, ja liittänyt esitykseensä kyseisen sillan piirustusehdotukset ja kustannusarvion samoin kuin ehdotuksen kustannusten jakamisesta valtionrautateiden ja kaupungin kesken. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto muuten hyväksyi³⁾ kamarin esityksen, mutta piti valtionrautateiden kustannusosuutta, 1,060,000 markkaa, liian vähäiseksi arvioituna, minkä vuoksi kamaria kehoitettiin ottamaan tämä kysymys uudestaan harkittavakseen. Sen johdosta kamari ryhtyi neuvotteluihin rautatiehallituksen kanssa, joka rakennuskustannusten tultua uudestaan lasketuiksi nykyisen hintatason pohjalla ilmoitti suostuvansa suorittamaan niistä käteistä 1,142,000 markkaa sekä lisäksi toimittamaan siltatyötä varten 400 vaunukuormaa soraa työpaikalle 50 markan hinnasta kuormalta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁴⁾ tämän tarjouksen.

Eduskuntatalon pengermien portaat. Eduskuntatalon rakennustoimikunta esitti, että eduskuntatalon pengermäin päihin tulevat portaat rakennettaisiin

¹⁾ Valt. pöytäk. 8 p. toukok. 9 § ja 12 p. kesäk. 35 §. — ²⁾ S:n 18 p. jouluk. 2 §. —

³⁾ Ks. v:n 1928 kert. s. 42—44. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 13 p. maalisk. 10 §.

arkkitehti J. S. Sirénin laatimien, esitykseen liitettyjen piirustusten mukaisesti siten, että portaat valmistuisivat samaan aikaan kuin eduskuntatalokin; että toimikunnan sallittaisiin suorittaa portaiden ynnä niiden tukimuurien ja holvien rakennustyö; sekä että kaupunki portaiden valmistuttua suorittaisi rakennustoimikunnalle yhteensä 1,030,710 markaksi arvioidun osuutensa rakennuskustannuksista. Rahatoimikamari, joka oli hankkinut asiasta kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnon ja valinnut edustajia neuvottelemaan rakennustoimikunnan edustajain kanssa, lausui toimikunnan esityksestä, että vaikkakaan kaupunki ei mitenkään ollut velvollinen rakennuttamaan kyseisiä portaita ja pengermiä, ennenkuin se sen hyväksi näki¹⁾, rakennusteknillisistä ja taloudellisista syistä kuitenkin oli erittäin suotavaa, että nämä työt suoritettiin eduskuntatalon pengermien rakentamisen yhteydessä, jolloin käyttämällä samaa ainetta, työtapaa ja teknillistä käsittelyä saataisiin pengerrakennuksen kokonaisuuden vaikutus yhtenäisemmäksi. Hyväksyen rahatoimikamarin esittämät näkökohdat kaupunginvaltuusto päätti²⁾ valtuuttaa kamarin tekemään eduskuntatalon rakennustoimikunnan kanssa sopimuksen, jonka mukaan usein mainitut portaat ja pengermät sekä niiden katot rakennettaisiin eduskuntatalon pengermien rakennustyön yhteydessä ja kaikki nämä työt suoritettaisiin toimikunnan toimesta, sekä kaupungin puolesta sitoutua niin pian kuin puheena olevat työt oli suoritettu loppuun ja hyväksytty, niiden korvaukseksi maksamaan toimikunnalle 515,355 markkaa eli puolet arvioitujen kustannusten koko määrästä. Samalla kaupunginvaltuusto päätti²⁾ merkitä vuoden 1930 menosääntöön mainitun korvausmäärän, 515,355 markkaa.

Päävahdin ja Katajanokan kanavan välisen kadun leventäminen. Liikenteenjärjestelykomitea oli huomauttanut, että päävahdin ja Katajanokan kanavan välinen mäkinen ja käyrä katu oli liikennöivälle yleisölle vaarallinen, ja sen johdosta rakennuskonttorin katu- ja satamaosastojen päälliköt olivat lausuneet, että kyseinen kadunosa voitiin tasoittaa ja kivetä 93,000 markaksi arvioiduin kustannuksin. Jos katua samalla levennettiin 3 m, tarvittiin 50,000 markkaa lisää, mutta tämä työ oli mainittujen päällikköjen käsityksen mukaan toistaiseksi jätettävä siksensä, pääasiallisesti koska viereisen kanavan täyttämistä oli suunniteltu. Asiaa käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti³⁾ myöntää päävahdin ja Katajanokan kanavan välisen kadun tasoittamista ja kiveämistä varten 93,000 markan määrärahan, joka maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta ja aikanaan merkittäisiin vuoden 1930 menoarvioon.

Pengerkadun tasoittaminen. Pengerkadun tonttien n:ot 17, 11 ja 7 omistajat olivat anoneet, että mainitun kadun tasoittamaton osa tasoitettaisiin ja avattaisiin liikenteelle, ja kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ tähän esitykseen myöntyen merkitä vuoden 1930 talousarvioon 165,000 markkaa Pengerkadun tasoittamiseksi puoleen leveyteensä tonttien n:ot 19 ja 21 kohdalta sekä 68,000 markkaa viemäri- ja 133,000 markkaa vesijohdon rakentamiseksi Sakarin- ja Torkkelinkatujen väliseen osaan mainittua katua; että edellä mainitut työt saipanna alulle jo kuluvana vuonna ja niitä varten tarvittavat varat ennakolta maksaa kaupunginkassasta; että kysymys Pengerkadun tontin n:o 4 ja Torkkelinkadun välisen Pengerkadun alaosan länsipuolen tasoittamisesta jätettäisiin ratkaistavaksi talousarvion käsittelyn yhteydessä; sekä että Pengerkadun yläosan tasoittaminen jätettäisiin tuonnemmaksi.

¹⁾ Ks. v:n 1926 kert. s. 12. — ²⁾ Valt. pöytäk. 4 p. syysk. 21 §. — ³⁾ S:n 22 p. toukok. 19 §. — ⁴⁾ S:n 23 p. lokak. 18 §.

Vuoden 1930 talousarvioon merkittiin sittemmin Pengerkadun alaosan tasoittamiseksi Kaikukujan ja Torkkelinkadun väliseltä osalta 1,616,000 markan määräraha, johon sisältyi edellä mainittu, aikaisemmin myönnetty määrä, 165,000 markkaa.

Siltasaarenkadun tasoittaminen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ kaupungin asemakaava-arkkitehdin laatiman Toisen ja Kolmannen linjan välisen Siltasaarenkadun osan tasoittamista tarkoittavan ehdotuksen, jonka mukaan katu tasoitettaisiin kaltevuuteen 1: 10, ynnä tämän työn 1,521,000 markkaan päättyvän kustannusarvion. Rahatoimikamarille annettiin tehtäväksi antaa erityinen esitys tasoitustöiden panemisesta käyntiin.

Eläintarhantien järjestely. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ Turuntien ja Helsinginkadun välisen Eläintarhantien osan järjestelyehdotuksen ynnä siihen liittyvän kustannusarvion, jotka oli laadittu kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta. Vuoden 1930 menosääntöön merkittiin³⁾ mainittuja töitä varten 1,395,000 markan määräraha.

Vantaanjoen yli vievien siltain kunnossapito. Kaupunginvaltuusto, jolta Uudenmaan läänin maaherra oli vaatinut lausuntoa tie- ja vesirakennushallituksen laatimasta Vantaanjoen yli vievien siltain kunnossapitoa koskevasta ehdotuksesta, päätti⁴⁾ antamassaan vastauksessa ilmoittaa kaupungin suostuvan huolehtimaan kaupungin puoleisen joen uoman yli vievän sillan kunnossapidosta sekä saman uoman yli vievän vanhan puusillan purkamisesta.

Munkkisaarenkadun viemärijohdon pidentäminen. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että Hietalahden sulikutelakka- ja konepajaosakeyhtiö suoritti täyttämistöitä Hernesaarensalmessa sekä että sen johdosta oli välttämätöntä pidentää salmeen päättyvää Munkkisaarenkadun viemärijohtoa, rahatoimikamari oli valtuuttanut hallituksen heti panettamaan tämän työn käyntiin, koska viivytyksesi aiheuttaa arveluttavia terveydellisiä haittoja. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁵⁾ kamarin toimenpiteen samalla päättäen merkitä työn suorittamisen edellyttämän määrärahan, 105,000 markkaa, vuoden 1930 menosääntöön ja oikeuttaa rakennuskonttorin käyttämään tämän määrän ennakolta kuluvana vuonna.

Leikkikentän järjestäminen Katajanokalle. Kaupunginvaltuusto epäsi⁶⁾ erinäisten Katajanokan talojen omistajain anomuksen, että kortteli n:o 150 tasoitettaisiin ja järjestettäisiin lasten leikkikentäksi, sen jälkeen kun sekä kaupungin yleisten töiden hallitus että satamahallitus antamissaan lausunnoissa täysin asiallisten syiden nojalla olivat suhtautuneet siihen kielteisesti. Ensiksi mainittu hallitus ehdotti tässä yhteydessä, että Katajanokan lasten leikkipaikkain tarve tyydytettäisiin siten, että Uspenskin katedraalia ympäröivät pengermät avattaisiin yleisölle, ja rahatoimikamari ilmoitti jo ryhtyneensä kreikkalais-katolisen seurakunnan kanssa tätä tarkoittaviin neuvotteluihin.

Hakasalmen ja Hesperian puistojen järjestely. Yleisten töiden pääluokassa olevista käyttövaroistaan kaupunginvaltuusto myönsi⁷⁾ 100,000 markan määrärahan Hakasalmen ja Hesperian puistojen väli aikaista järjestelyä varten. Tästä määrästä käytettäisiin 90,000 markkaa hiekkakentän laajentamiseen, ruohokenttään kuntoonpanemiseen, juhlakentän ja teiden järjestelyyn y. m., kun taas 10,000 markkaa oli varattu rappeutuneen mukavuuslaitoksen purkamista sekä toisen tällaisen laitoksen korjaamista ja laajentamista varten.

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. jouluk. 20 §. — ²⁾ S:n 11 p. jouluk. 39 §. — ³⁾ S:n 18 p. jouluk. 2 §. — ⁴⁾ S:n 18 p. syysk. 4 §. — ⁵⁾ S:n 11 p. jouluk. 24 §. — ⁶⁾ S:n 18 p. syysk. 51 §. — ⁷⁾ S:n 8 p. toukok. 14 §.

XIII kaupunginosan korttelin n:o 416 järjestely. Kaupungin yleisten töiden hallitus, jolta oli pyydetty lausuntoa Kansanvalistusseuran, Osakeyhtiö Oivan y. m. tekemästä esityksestä, että XIII kaupunginosan kortteli n:o 416 järjestettäisiin puistoksi, pääasiallisesti taiteilija J. Gallén-Kallelan laatimien piirustusten mukaisesti, ehdotti antamassaan lausunnossa mainitun anomuksen evättäväksi, koska kyseinen alue sijaitisi pimennon puoleisella rinteellä, jonka alaosat aina pysyisivät verraten kosteina ja korkeiden rakennusten varjostamina. Sitävastoin voitiin hallituksen mielestä puheena olevan korttelin pohjoisosaan hyvin järjestää väliaikainen pienehkö leikkikenttä. Samaa mieltä kuin hallitus oli myöskin rahatoimikamari, jonka mielestä myöskään ei ollut viisasta vielä tehdä lopullista päätöstä puheena olevan verraten keskeisen ja arvokkaan korttelin käytöstä, koska maan arvo todennäköisesti vieläkin kohoaisi läheisen eduskuntatalon valmistuttua ja viereisten korttelien tultua rakennetuiksi. Kamari oli puolestaan hyväksynyt hallituksen ehdotuksen väliaikaisen leikkikentän järjestämisestä kortteliin n:o 416 ja merkinnyt vuoden 1930 menosääntöehdotukseen tähän tarkoitukseen tarvittavan määrärahan, minkä johdosta kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, ettei edellä mainittu esitys aiheuttaisi muita toimenpiteitä.

Korttelin n:o 523 luona olevan puistikon järjestely. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosaston yksissä neuvoin kaupunginpuutarhurin kanssa laatiman XIV kaupunginosan kortteliin n:o 523 Urheilukadun varrelle tulevan puistikon järjestelysuunnitelman. Työstä aiheutuvat kustannukset oli arvioitu 120,000 markaksi, mistä määrästä 20,000 markkaa oli merkitty kuluvan vuoden menoarvioon.

Torkkelinpuistikon istutukset. Kaupunginvaltuusto hyväksyi³⁾ kaupungin yleisten töiden hallituksen laatiman Torkkelinpuistikon järjestelysuunnitelman, jonka toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset hallitus oli arvioinut 400,000 markaksi. Vuoden 1930 menosääntöön merkittiin sittemmin 200,000 markan määräraha puistikon tasoitustöiden aloittamista varten.

Urheilukentän rakentaminen. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli rahatoimikamarin kehoituksesta laatinut ehdotuksen, joka tarkoitti urheilukentän järjestämistä Annalasta länteen sijaitseville alueille, missä vallitsi suuri puute urheilu- ja leikkikentistä. Ehdotus 1,045,000 markkaan päättyvine kustannusarvioineen lähetettiin valtuustolle, joka päätti⁴⁾, että urheilukenttä oli rakennettava ehdotettuun paikkaan, ja sittemmin merkitsi vuoden 1930 menosääntöön 300,000 markan määrärahan työn aloittamista varten.

Kulkutautisairaalan ympäristön järjestely. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁵⁾ rakennuskonttorin puisto-osaston laatiman kulkutautisairaalaan ympäröivän alueen järjestelysuunnitelman ynnä siihen liittyvän 927,000 markkaan päättyvän kustannusarvion. Työt oli suunniteltu aloitettaviksi vuonna 1930 ja suoritettaviksi viiden vuoden kuluessa. Ensimmäinen erä tarvittavaa määrärahaa, 100,000 markkaa, merkittiin edellä mainitun vuoden menoarvioon.

Krematorion ympäristöjen tasoittaminen. Koska krematorion ympäristö ei ollut laitoksen arvoa vastaavassa kunnossa eikä krematorioyhdistyksen taloudellinen asema sallinut sen uhrata varoja alueen kuntoonsaattamiseen, kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾, että kaupunki kustantaisi tämän työn. Samalla valtuusto hyväksyi kaupunginpuutarhurin laatiman sekä itse krematorion ympäristön että siihen rajoittuvan aivan perkaamattoman, perinpohjaisen siivouksen tarpeessa

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. lokak. 12 §. — ²⁾ S:n 18 p. syysk. 18 §. — ³⁾ S:n 11 p. jouluk. 19 §. — ⁴⁾ S:n 11 p. jouluk. 18 §. — ⁵⁾ S:n 11 p. jouluk. 10 §. — ⁶⁾ S:n 11 p. jouluk. 14 §.

olevan alueen tasoitus- ja istutussuunnitelman. Edellisestä työstä oli arvioitu olevan kustannuksia 99,000 markkaa ja jälkimmäisestä samoin kuin välttämättömästä n. s. kesävesijohdosta 146,000 markkaa. Nämä rahamäärät merkittiin vuoden 1930 menosääntöön.

Vallilan, Hermannin, Kumpulan ja Toukolan olojen johdosta esitetty valitus. Erään Vallilassa pidetyn kansalaiskokouksen toimeksiannosta eräs tässä kokouksessa asetettu komitea, johon kuului Vallilan, Hermannin, Kumpulan ja Toukolan asukkaiden edustajia, anoi

että mainittujen kaupunginosien kadut kunnostettaisiin ajan vaatimuksia vastaaviksi ja laskettaisiin yhtä hyväksi kuin kaupungin etelä- ja keskiosien sekä Töölön kadut;

että kaupunginasemakaavaan Sturenkadun varrelle merkitty kansanpuisto järjestettäisiin todelliseksi kansanpuistoksi;

että lasten leikkikenttä järjestettäisiin Hauhontien ja Hämeentien välillä sijaitsevan raitiotiehallin edustalla olevalle alueelle ja puistikko Hauhontien tonttien n:ot 4, 6 ja 8 edustalla olevalle alueelle;

että eräs Kangasalantien varrella oleva alue, joka kuivalla ilmalla oli siedättömän pölyinen ja märällä ilmalla liejuinen, pantaisiin tyydyttävään kuntoon siten, että sitä voitaisiin käyttää leikkikentäksi;

että Kumtähden kartanon puistoalue järjestettäisiin todelliseksi kansanpuistoksi kunnollisine käytävineen ja paviljonkeineen;

että Kyläsaaren luona Vanhankaupunginlahteen laskeva likaviemäri viipymättä johdettaisiin muualle, koska se aiheutti lähiseutujen asukkaille terveydellisiä haittoja;

että Kyläsaaren rakennettaisiin kunnollinen uimalaitos ja sen rannat siivottaisiin sekä koko saari muutettaisiin puistoksi samoin kuin myös se osa saaren ranta- ja vesialueita, jota paraikaa täytettiin;

että Kyläsaaren ja Hermannin välinen, Arabian puoleinen Vanhankaupunginlahden ranta-alue järjestettäisiin kunnolliseksi urheilukentäksi ja että sen läheltä varattaisiin jokin sopiva ja tarkoituksenmukainen alue pyykkipaikaksi;

että lisää venevalkamia järjestettäisiin Kyläsaaren ja sinne otettaisiin kaupungin palkkaama veneitten kaitsija samaten kuin kaupungin muille venelaitureille; sekä

että Vallilantien ja Suvannontien välinen leikkikenttäalue viipymättä pantaisiin kuntoon.

Tämän anomuksen johdosta hankittu selvitys osoitti, että osa siinä esitetyistä toivomuksista jo oli täytetty, että joitakin toisia kirjelmässä mainittuja tarpeita varten oli merkitty määrärahat vuoden 1930 menosääntöehdotukseen ja lopuksi, että muutamat vaatimukset ilmeisesti perustuivat valituksen esittäjän vaillinaiseen olojen tuntemukseen, niiden tyydyttäminen kun toistaiseksi ei ollut kaupungin vallassa. Kyläsaaren viemärijohtoon kohdistuvia valituksia rahatoimikamari kuitenkin oli pitänyt oikeutettuina ja senvuoksi kehoittanut kaupungin yleisten töiden hallitusta ottamaan harkittavakseen, voitaisiinko kysymys mainitun viemärijohdon varustamisesta puhdistuslaitoksella ratkaista erillään kaupungin viemärikysymyksen kokonaisuudesta tai, jos nämä kysymykset oli kytkettävä toisiinsa, voitaisiinko Kyläsaaren viemäriolojen järjestäminen toteuttaa suuren uudistusohjelman ensimmäisenä jaksena.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ hyväksyä rahatoimikamarin edellä mainitun toimenpiteen ja kehoittaa kamaria ja kaupungin yleisten

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. lokak. 35 §.

töiden hallitusta huolehtimaan siitä, että tarpeellisia avoimia virkistyspaikkoja ajoissa varattiin ja järjestettiin kyseisiin kaupunginosiin; tutkimaan, voitiinko Kyläsaaren seuduilla mereen laskevien viemärijohtojen aiheuttamat haitat nopeasti poistaa; sekä tutkimaan, voitiinko uimalaitos järjestää puheena olevien alueiden asutusta varten.

Viisivuotiskauden 1930—34 uudistytöt ja hankinnat. Rahatoimikamari, joka oli pitänyt suotavana, että kaupungin hallintoelimillä, kun niiden oli tehtävä suuria, uusia yrityksiä koskevia päätöksiä, oli käytettävänään yleiskatsaus kaupungin arvioituihin menoihin ja tuloihin pitkähköksi ajaksi eteenpäin, oli vuonna 1924 hankkinut kaupungin lautakunnilta ja hallituksilta niiden talousarvioehdotukset viisivuotiskaudeksi 1925—29 ja niiden pohjalla laatinut¹⁾ mainittuun ajanjaksoon kohdistuvan koko kaupungin rahoitussuunnitelman, jolle kuitenkin ei hankittu vahvistusta. Kokemus oli sittemmin osoittanut, ettei tällä viisivuotistalousarviolla ollut ollut niin suurta merkitystä kuin kamari oli olettanut. Todellisuudessa vuositalousarvioiden luvut kyseisenä ajanjaksona olivat olleet aivan toiset kuin laitosten viisivuotistalousarvioissa edellytetyt, eivätkä määrärahaihin summatkaan edes likimain vastanneet toisiaan. Viisivuotiskauden lähestyessä loppuaan kamari otti harkittavakseen kysymyksen, oliko pitkäaikaisia talousarvioita ensinkään laadittava, ja tuli tällöin siihen käsitykseen, että tuntui ylivoimaiselta saada tätä arviota laadituksi siten, että se vastaisi tarkoitustaan ja että sillä todellisuudessa olisi siihen uhrattavaa työtä vastaava merkitys. Jotenkin tarpeettomalta tuntui myöskin useaksi vuodeksi eteenpäin laatia yleiskatsausta kunnallishallinnon aiheuttamiin juokseviin menoihin ja tuloihin, koska vaihtelut olivat suhteellisen pienet ja ennakkoarviot tietenkin pakostakin oli tehtävä summittaisesti. Laskelmat saatiin yhtä varmoiksi, jos tulevien vuosien menoihin lisättiin todennäköisyysprosentti. Hankintojen, yleisten töiden y. m. aiheuttamien menojen suhteen kamari taas oli sitä mieltä, että useita vuosia käsittävä talousarvio olisi hyvin hyödyllinen, mutta että sellaisen laatimista ainakin vallitsevissa oloissa oli pidettävä mahdottomana. Kaupungin hallintoelimet eivät voineet yhdellä kertaa riittävän perusteellisesti syventyä eri ehdotuksiin, jotka olivat laajakantoisia ja monin tavoin toisistaan sekä monilukuisista eri seikoista ja olosuhteista riippuvaisia. Uudistyo-suunnitelman laatiminen pitkähköä aikaa varten voisi helposti saada aikaan, että tästä ohjelmasta pidettäisiin kiinni, vaikka olosuhteet ja perusteellisempi harkinta vaatisivat aivan toisten suuntaviivain noudattamista jonkin hallinnonhaaran alalla. Rahatoimikamari oli niinmuodoin tullut siihen käsitykseen että viisivuotisrahoitussuunnitelman laatimisesta viideksi vuodeksi eteenpäin oli luovuttava, mutta oli kuitenkin halunnut koota ennakkotietoja ja ehdotuksia odotettavissa olevista uudistöistä ja hankinnoista voidakseen vuositalousarvioita laatiessaan paremmin arvostella kaupungin erilaisia tarpeita ja merkitä menoarvioehdotukseen määrärahat kiireellisimpien ja välttämättömimpien tarpeiden tyydyttämiseksi. Koottujen ennakkotietojen ja ehdotusten avulla voitaisiin helpommin kuin muuten noudattaa pitemmälle ulottuvaa suunnitelmanmukaisuutta kunnan taloudellisten mahdollisuuksien käytössä.

Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella kamari ei ollut laatinut eri ehdotuksiin perustuvaa varsinaista uudistyo-suunnitelmaa, joka olisi edellyttänyt, että kamarin olisi ollut alustavasti määrättävä kantansa useihin mitä laajakantoisimpiin kysymyksiin nähden, joita toistaiseksi ei ollut riittävästi selvi-

¹⁾ Ks. v:n 1924 kert. s. 232.

telty eikä valmisteltu niin perusteellisesti kuin kysymyksen oikea ratkaisu olisi vaatinut. Kamarin mielestä oli hyödyllisempää, että suunnitelmat julkaistiin sellaisinaan ja siten syntyneitä asiakirjaa vuositalousarvioita laadittaessa käytettiin lähteenä, josta heti voitiin nähdä, mitä muita kiireellisiä tarpeita oli tyydyttämistään odottamassa ja millaisia varainsijoituksia ne suunnilleen vaativat. Siten käytettynä tämä asiakirja ei suinkaan olisi merkitystä vailla, vaikka kaupunginvaltuusto ja rahatoimikamari eivät olisikaan siitä mielipidettään lausuneet. Huomattava merkitys eri viisivuotisehdotuksilla oli sikäläkin, että niiden laatiminen oli pakottanut asianomaiset hallitukset ja lautakunnat harkitsemaan lähitulevaisuuden tarpeita. Tämä edisti epäilemättä heidän toimintansa ja viisivuotiskauden aikana esitettävien ehdotusten suunnitelmanmukaisuutta.

Mietintö¹⁾, jossa kamari oli tarkemmin kehittänyt edellä lyhyesti selostettuja käsitteisiään viisivuotistalousarvion hyödyllisyydestä kaupungille, ynnä edellä mainitut eri hallitusten, lautakuntain ja laitosten laatimat vuosien 1930—34 uudistöitä ja -hankintoja koskevat ehdotukset sekä kamarin laatima arvio kaupungin likimääräisestä lainavarain tarpeesta saman ajanjakson kuluessa lähetettiin kaupunginvaltuustolle, joka päätti²⁾, että kyseiset asiakirjat oli liitettävä valtuuston pöytäkirjoihin.

Höyrylaivan osto. Rahatoimikamari ilmoitti harkinneensa kysymystä, miten Länt. Pihlajasaarella ja Lauttasaarella olevien kaupungin uusien kansanpuistojen liikenneyhteys olisi sopivimmin järjestettävä, ja tällöin neuvottelleensa laivuri A. Österin kanssa, joka viime vuosina yksinoikeutettuna oli huolehtinut Seurasaaren, Korkeasaaren ja Mustikkamaan höyrypusiliikenteestä. Esilläolevan liikennekysymyksen järjestämiseksi oli ostettava höyrylaiva, ja todettiin, että osakeyhtiö Nyländska skärgårdsaktiebolaget oli halukas 325,000 markasta myymään omistamansa Västra skärgården-nimisen laivan, joka hyvin soveltui kyseiseen tarkoitukseen. Herra Öster ilmoitti suostuvansa ostamaan mainitun laivan ja ottamaan hoitaakseen liikenteen, kuitenkin edellyttäen, että kaupunki myönsi hänelle kauppahinnan suuruisen lainan ja korvasi hänelle ensimmäisenä purjehduskautena mahdollisesti koituvan tappion.

Rahatoimikamari päätti kuitenkin, että kaupunki ostaisi kyseisen höyrylaivan itselleen, mikä menettelytapa kamarin mielestä oli kaupungille edullisin, ja uskoisi laivuri Österille liikenteen hoitamisen kaupungin puolesta, mihin tämä oli ilmoittanut suostuvansa 500 markan kuukausikorvauksesta. Kamarin anomuksesta kaupunginvaltuusto hyväksyi³⁾ edellä mainitut toimenpiteet ja päätti merkitä vuoden 1930 menosääntöön kuluvana vuonna ennakolta käytettäväksi 325,000 markan suuruisen määrärahan Västra skärgården-nimisen laivan ostamiseksi.

*Kansanpuistoihin kohdistuva liikenne*⁴⁾. Laivuri K. J. Pakkanen y. m. anoivat, että voimassa oleva kaupungin kansanpuistojen ja satamain välisen liikenteen harjoittamista koskeva yksinoikeussopimus kumottaisiin tai, ellei sitä heti voitu tehdä, ettei sopimusta sen voimassaoloajan kuluttua umpeen enää uudistettaisi. Tämän anomuksen johdosta rahatoimikamari huomautti että se oli uskonut⁵⁾ kaupungin kansanpuistoihin kohdistuvan säännöllisen liikenteen hoitamisen yksinoikeuksin herroille A. Österille ja J. G. Bäckströmille yhteisesti ja että heidän kanssaan tehty sopimus oli voimassa vuoden 1931 loppuun sekä että kamari ennen mainittua ajankohtaa tuli tekemään valtuustolle

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 22. — ²⁾ Valt. pöytäk. 11 p. jouluk. 13 §. — ³⁾ S:n 12 p. kesäk. 26 §. — ⁴⁾ Ks. v:n 1928 kert. s. 212. — ⁵⁾ S:n v:n 1921 kert. s. 56 ja 266.

esityksen kyseisen liikennekysymyksen vastaisesta järjestämisestä. Sopimuksen kumoaminen ennen sopimusajan päättymistä ei ollut mahdollista eikä yleiseltä kannalta katsoen suotavaakaan, koska mainitut herrat olivat hoitaneet tehtävänsä tyydyttävästi. Edelleen kamari huomautti, että herra Pakkasella ja muilla moottoriveneomistajilla sekä palkkasoutajilla oli oikeus harjoittaa kansanpuistoihin kohdistuvaa liikennettä ja että he olivatkin tätä oikeutta käyttäneet hyväkseen. Yksinoikeus merkitsi ainoastaan sitä, ettei lauttaja höyrylaivalaitureita luovutettu heidän käytettäväkseen. Tutustuttuaan asiassa esitettyihin näkökohtiin kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, ettei herra Pakkasen y. m. anomus antanut valtuustolle toimenpiteen aihetta.

Hietaniemen uimaranta. Kaupunginvaltuustolle osoittamassaan kirjelmässä rahatoimikamari lausui, ettei kaupungin alueella ollut riittävää määrää uimapaikkoja, minkä vuoksi kamari ehdotti, että Hietaniemen ranta pantaisiin kuntoon tähän tarkoitukseen. Niemen pohjoisrannalla olleesta rakennuskonttorin hiekkavarastosta oli hiekkaa valunut ja levinnyt sekä itse rannalle että mereen, ja siten oli syntynyt erinomainen uimapaikka, jota yleisö olikin käyttänyt hyväkseen. Kamari piti sopivana, että Hietaniemen koko pohjoisranta, t. s. n. 450 m:n pituinen alue, luovutettaisiin uimapaikaksi ja pantaisiin kuntoon tähän tarkoitukseen. Tällöin olisi edellä mainitulla tavalla syntyntä hiekkarantaa laajennettava naisille aidatun alueen itäpäässä olevaan niemekkeeseen saakka, puistoalue siistittävä, tie pantava kuntoon ja joitakin rakennuksia, kuten mukavuuksilaitoksia, riisuutumiskatoksia y. m. rakennettava. Kaupunginvaltuusto myöntyi²⁾ tähän esitykseen ja päätti, että uimapaikka oli järjestettävä Hietaniemen pohjoisrannalle; että rahatoimikamarin tuli tarkemmin määrätä tämän alueen rajat; merkitä vuoden 1930 menosääntöön 200,000 markan määrärahan kyseisen lisäalueen hiekoittamista varten; sekä oikeuttaa kamarin käyttämään tämän määrärahan jo kuluvana vuonna.

Vuoden 1930 talousarviota vahvistettaessa merkittiin sittemmin 75,000 markan määräraha erään Hietaniemellä olevan makasiinin sisustamiseen keittiöksi sekä kahden vesiklosetin asettamista varten, 500,000 markkaa Hietaniemenkadun sekä Hietaniemen kärkeen vievän tien viertämistä varten ja 325,000 markkaa rannan siistimistä ja hiekoittamista varten, edellä mainittu 200,000 markan määräraha siihen luettuna.

Viikin latokartanon lähtö- ja tulokatselmus. Marraskuun 13 p:nä 1928 toimitetussa Viikin latokartanon lähtö- ja tulokatselmuksessa kaupunki tuomittiin saamaan korvausta tilalla suoritetuista parannuksista yhteensä 73,900 markkaa, mutta toisaalta maksamaan valtiolle tilan rappeutumisesta korvausta 261,215 markkaa. Tästä päätöksestä valtion asiamies valitti asutushallitukselle, koska hänen mielestään tilaisuudessa ei ollut asianmukaisesti otettu huomioon valtion oikeutta. Katselmukslautakunta oli määrännyt kaupungin maksamaan 125,000 markkaa entisen navettarakennuksen kuntoonsaattamiseksi, kun taas asiamies vaati, että kaupungin joko oli rakennettava uusi navetta tai maksettava korvausta 250,000 markkaa. Edelleen asiamies vaati erään työväenasuinrakennuksen korjaamista ja erään ladon maalaamista tai myös näiden töiden korvaukseksi 14,100 markkaa samoin kuin myös, että valtio vapautettaisiin 14,000 markan hinnasta lunastamasta erinäisiä kaupungin rakennuttamia kellareita. Kaupunginvaltuusto, jolta pyydettiin lausuntoa mainitusta valituksesta, huomautti, että puheena olevan navettarakennuksen vuonna 1920 toimitetussa tulokatselmuksessa oli havaittu olevan

¹⁾ Valt. pöytäk. 4 p. syysk. 54 §. — ²⁾ S:n 13 p. marrask. 11 §.

hyvin huonossa kunnossa, mutta että se sen jälkeen ei ollut entisestään huonontunut, että kaupunki rappeutuneen, purettavaksi tuomitunt yöväenasuin-rakennuksen sijaan oli rakennuttanut kaksi uutta rakennusta, jotka käsittivät useampia huoneita kuin entinen, sekä että edellä mainittuja kellareita ei mainittu vuoden 1920 katselmuskirjassa, joten ne kuuluivat kaupungille, mutta että koska katselmusmiehet olivat katsoneet ne tilalle tarpeellisiksi, valtion oli ne lunastettava. Kaupunginvaltuusto ehdotti¹⁾ että valtion asiamiehen esittämät valitukset edellä esitetyistä syistä hylättäisiin.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupungin vuoden 1928 tilit ja tilinpäätös. Kaupungin vuoden 1928 tilinpäätöksen yhdistelmä oli seuraava:

Tulot.

Säästö vuodesta 1927	Smk	97,263,969: 44
Tuloja talousarvion mukaan	»	508,604,496: 47
Määrärahoja säästynyt	»	13,466,589: 94
Talousarvioon merkittyjä tuloja yli arvion	»	40,895,356: 62
Talousarvioon merkitsemättömät tulot	»	1,719,353: 55
Yhteensä	Smk	661,949,766: 02

Menot.

Määrärahoja talousarvion mukaan	Smk	525,604,496: 47
Määrärahoja ylitetty	»	461,276: 57
Vajausta lasketuissa tuloissa	»	2,069,461: 75
Talousarvioon merkitsemättömät menot	»	1,425,888: 44
Yhteensä	Smk	529,561,123: 23

Säästyneitä lainavaroja	Smk	71,487: 87
Tilierotus vuoteen 1927, säästöä	»	132,317,154: 92
Yhteensä	Smk	661,949,766: 02

Kaupunginvaltuusto oli kutsuttu kesäkuun 12 p:nä kaupunkien kunnallis-hallintoa koskevan asetuksen määräysten mukaisesti päättämään edellä mainitun tilinpäätöksen hyväksymisestä, mutta koska kaupungin tilintarkastajat vielä eivät olleet sitä tarkastaneet, kokous lykättiin²⁾, mikäli se koski vuoden 1928 tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuunvapauden myöntämistä, ajankoh-taan, joka valmisteluvaliokunnan tuli määrätä tilintarkastuskertomuksen saavuttua.

Vastuunvapauden myöntäminen Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnalle. Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin johtokunnan lähetettyä kaupunginvaltuustolle kertomuksen mai-

¹⁾ Valt. pöytäk. 22 p. toukok. 10 §. — ²⁾ S:n 12 p. kesäk. 1 §.